

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาประเทศ การศึกษาจะช่วยสร้างคนให้เป็นพลเมืองดี มีวินัย มีคุณธรรม อีกทั้งจะช่วยสร้างกำลังคนให้มีความรู้ ความสามารถเหมาะกับงานสาขาต่าง ๆ ประเทศชาติ จะเจริญก้าวหน้าเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นผลผลิตจากการศึกษาเป็นประการสำคัญ

การพลศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาของชาติ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ได้กำหนดว่า "รัฐพึงจัดการพลศึกษาในทุกุระดับการศึกษา และพึงจัดให้แก่ประชาชนทั่วไปด้วย เพื่อเสริมสร้างและให้เกิดความสำนึกในคุณค่าของการกีฬา สุขภาพ อนามัยและกิจกรรมการพักผ่อน" (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520) จากการศึกษาและพิจารณาหลักสูตรในทุกุระดับการศึกษา พบว่ามีการจัดให้วิชาพลศึกษาเป็นวิชาบังคับและวิชาเลือกในทุกุระดับ การเรียนการสอนพลศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องจัดเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ในการสร้างเสริมคุณภาพพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม โดยมีจุดมุ่งหมายประการหนึ่งของการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ว่า "ให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพอนามัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ" (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520)

วิชาพลศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาแก่นักเรียนในโรงเรียนเป็นอย่างมาก โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนได้เกิดพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ซึ่งนักการศึกษาทั้งหลายต่างมีความเห็นสอดคล้องและคล้ายคลึงกัน ดังที่ วรศักดิ์ ฝ้ายชอบ (2527) ได้เสนอไว้ว่า "การพลศึกษาเป็นกระบวนการศึกษาอย่างหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความเจริญ

งอกงามและมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม โดยอาศัยกิจกรรม พลศึกษาที่ได้เลือกเฟ้นแล้วเป็นสื่อกลางของการเรียนรู้" ซึ่งสอดคล้องกับ คาร์ล ดับบลิว บุควอลเตอร์ (Karl W. Bookwalter, 1964) ที่ได้เสนอไว้ว่า "พลศึกษาคือ การพัฒนาที่ได้ผลที่สุดในด้านบุรณาการ และการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม โดยจัดให้มีการสอนและการเข้าร่วมกิจกรรมประเภทกีฬา กิจกรรมเข้าจังหวะ และยิมนาสติกที่ได้เลือกสรรแล้วตามความต้องการของสังคม"

การจัดการพลศึกษาในโรงเรียนจำเป็นต้องมีกิจกรรมหลายอย่างด้วยกัน เพื่อให้ นักเรียนได้มีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา ซึ่ง กำลังเป็นเยาวชนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง หากได้มีการจัดการ พลศึกษาในโรงเรียนให้สมบูรณ์แล้ว จะทำให้เยาวชนเหล่านี้มีคุณภาพเป็นกำลังในการพัฒนา ประเทศชาติต่อไป ดังที่แผนพัฒนาเยาวชนระยะยาวได้เสนอแนะไว้ว่า "เยาวชนจะศึกษาไม่ได้ ประกอบอาชีพไม่ได้ และเป็นพลเมืองที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมไม่ได้ ถ้าร่างกายไม่แข็งแรง สมบูรณ์ และสุขภาพจิตไม่ดี" (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2524) และ วรศักดิ์ เพียรชอบ (2527) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า "พื้นฐานการจัดการพลศึกษาในโรงเรียนอย่างหนึ่งก็คือ การจัดให้นักเรียน ทุกคนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลศึกษาอย่างเท่าเทียมกันและทั่วถึงกัน ตามความต้องการ ความสามารถและความสนใจของนักเรียนแต่ละคน ทั้งนี้รวมทั้งการได้รับคำสอน การได้รับความ ช่วยเหลือแนะนำการใช้สถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการพลศึกษาด้วย" และบุชเชอร์ (Bucher, 1975) ได้เสนอไว้ว่า "โปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนควรประกอบไปด้วยโปรแกรม ต่อไปนี้ คือ

1. โปรแกรมการสอนพลศึกษาในชั้นเรียน
2. โปรแกรมการจัดการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน
3. โปรแกรมการจัดการแข่งขันกีฬากลางนอกและระหว่างสถาบัน
4. โปรแกรมการจัดกิจกรรมนันทนาการ
5. โปรแกรมการจัดกิจกรรมบรรณาการทางพลศึกษา

ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นระดับการศึกษาที่จัดให้มีการเรียนการสอนพลศึกษา อย่างจริงจัง โดยจัดให้อยู่ในหมวดวิชาพลานามัย กลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ ตามโครงสร้างของ

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ซึ่งประกอบไปด้วยวิชาบังคับ 6 วิชา และวิชาเลือก 46 วิชา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2521) และตามโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) วิชาพลศึกษาจัดอยู่ในกลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ ประกอบไปด้วยวิชาบังคับแกน 6 วิชา วิชาบังคับเลือก 6 วิชา และวิชาเลือกเสรี 22 วิชา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532) ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น ตามโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 จัดอยู่ในกลุ่มพลานามัย ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มวิชาบังคับ จำนวน 19 วิชา และวิชาเลือก 14 วิชา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2523) และ ตามโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง, 2533) วิชาพลศึกษาจัดอยู่ในกลุ่มพลานามัย ซึ่งประกอบไปด้วยวิชาบังคับเลือก 6 วิชา วิชาเลือกเสรี 20 วิชา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532) จะเห็นได้ว่าหลักสูตรวิชาพลศึกษา ได้จัดให้นักเรียนได้เลือกเรียนอย่างกว้างขวาง

การจัดและบริหารโปรแกรมพลศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งบุคคลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบที่สำคัญ ได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย เพราะหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย เป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ ของหมวดวิชาพลานามัย โดยเป็นผู้ที่ทำงานร่วมกับครูพลศึกษา เป็นผู้กระตุ้นเตือน ให้คำแนะนำ และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันด้วยความราบรื่น ดังนั้น หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยจึงต้องมีความรู้ความสามารถทั้งในสาขาวิชาพลศึกษาและการบริหารงานควบคู่กัน ดังที่ เนกเลย์ (Neagley, 1964) ให้ความเห็นไว้ว่า "หัวหน้าหมวดวิชาเป็นตำแหน่งที่ได้รับความเชื่อถือและเป็นตำแหน่งที่สำคัญ เพราะจะเป็นผู้สร้างบรรยากาศของโรงเรียนให้น่าเรียน หัวหน้าหมวดวิชาต้องมีความสามารถหลายด้านและเป็นบุคคลที่รับผิดชอบได้ทุกด้าน ข้อสำคัญต้องเข้าใจและเห็นคุณค่าของงานของคนอย่างแท้จริง มีการประเมินผลงานของตนเองและของครูผู้ร่วมงานอยู่เสมอ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานได้ทันเวลาที่ผู้ที่จะเป็นหัวหน้าหมวดวิชาได้ดีจะต้องเป็นผู้ที่ทรงวิญญูณพอสมควร มีความรู้รอบตัวกว้างขวาง มีความรู้ในวิชาการที่ตนรับผิดชอบเป็นอย่างดี มีความสามารถและประสบการณ์ในการสอนนานพอสมควร มีมนุษยสัมพันธ์ดี รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเปิดโอกาสให้ครูได้ใช้เทคนิควิธี

การปฏิบัติงานได้ต่าง ๆ กัน อันจะทำให้หน้าที่การให้การศึกษามีประสิทธิภาพ และประสพผลดีตามความมุ่งหวัง"

ในปัจจุบันการจัดและบริหารโปรแกรมผลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษายังมีปัญหาต่าง ๆ ที่จะต้องแก้ไขอีกมาก ทั้งนี้จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพของโปรแกรมผลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ของทัศนายนันประดิษฐ์ (2527), วิจิตร ลัดดาพันธ์ (2527), เกษร เข้มทอง (2527), อุไรวรรณ โหเจริญ (2529) และชัยณรงค์ แยมขจร (2529) ซึ่งพอสรุปได้คือ สถานภาพของโปรแกรมผลศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ "ปานกลาง" เท่านั้น การศึกษาให้เข้าใจถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาที่เกิดขึ้นจะมีส่วนช่วยให้การจัดและบริหารโปรแกรมผลศึกษา มีความเจริญก้าวหน้าได้ดีขึ้น และการจัดโปรแกรมผลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ดีย่อมเป็นพื้นฐานทางการผลศึกษาที่มั่นคง ก่อให้เกิดผลดีแก่ทุก ๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้บริหารโรงเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาปัญหาการจัดและบริหารโปรแกรมผลศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เพื่อที่จะ เป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการปรับปรุงการผลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดและบริหารโปรแกรมผลศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทั่วประเทศ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการจัดและบริหาร โปรแกรมผลศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ระหว่างหัวหน้าหมวดวิชาที่มีอายุราชการ 10 ปี และน้อยกว่า กับผู้ที่มีอายุราชการมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ผู้ที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชามาแล้ว 0-5 ปี กับผู้ที่ดำรงตำแหน่งมาแล้วมากกว่า 5 ปี และผู้ที่มีวุฒิการศึกษาอนุปริญญากับผู้ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป

สมมติฐานของการวิจัย

1. การจัดและบริหาร โปรแกรมผลศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีปัญหาที่สามารถศึกษาได้

2. หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีอายุราชการแตกต่างกัน ประสบการณ์ในการบริหารแตกต่างกัน และมีระดับวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีปัญหาการจัดและบริหารโปรแกรมพลศึกษาไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาปัญหาการจัดและบริหารโปรแกรมพลศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทั่วประเทศ ซึ่งจะครอบคลุมปัญหาการจัดและบริหารโปรแกรมพลศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการวางแผน
2. ด้านการจัดและการดำเนินการ
3. ด้านการจัดบุคลากร
4. ด้านการจัดงบประมาณ
5. ด้านการประสานงาน
6. ด้านการประเมินผล

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

ผลของการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับปัญหาการจัดและบริหารโปรแกรมพลศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นคำตอบที่เชื่อถือได้ และผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนแสดงความคิดเห็นตามสภาพความเป็นจริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ปัญหา หมายถึง สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดและบริหารโปรแกรมพลศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย

การจัด หมายถึง การดำเนินกิจการด้านพลศึกษาของโรงเรียนให้เป็นที่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ตลอดจนการจัดประสบการณ์ทางพลศึกษาและโปรแกรมให้แก่นักเรียน
การบริหาร หมายถึง การทำให้การพลศึกษาดำเนินก้าวหน้าไปอย่างมีหลักการ
โปรแกรมพลศึกษา หมายถึง โครงการต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดให้แก่นักเรียน

ประกอบด้วย โครงการสอนผลศึกษาในชั้นเรียน โครงการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน
โครงการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน โครงการผลศึกษาพิเศษ

หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย หมายถึง ผู้มีตำแหน่ง หรือรักษาการในตำแหน่ง
หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
ปีการศึกษา 2533 ทั่วประเทศ

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนรัฐบาลที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
หรือระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเปิดสอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย
สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทั่วประเทศ

การวางแผน หมายถึง การเลือกวิถีทางสำหรับที่จะทำให้การผลศึกษาในโรงเรียนได้
บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

การจัดและการดำเนินการ หมายถึง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรม
ผลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา

การจัดบุคลากร หมายถึง การจัดบุคคลต่าง ๆ ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามความรู้ ความสามารถ
เพื่อให้โปรแกรมผลศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดงบประมาณ หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับรายรับรายจ่าย ให้สัมพันธ์กับการจัด
และบริหารโปรแกรมผลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา

การประสานงาน หมายถึง ความร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติงาน เพื่อให้โปรแกรม
ผลศึกษาในโรงเรียนมัศึกษาดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

การประเมินผล หมายถึง การใช้เทคนิคและวิธีการเพื่อที่จะพิจารณาตัดสินการจัดและ
บริหารโปรแกรมผลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัญหาการจัดและบริหาร โปรแกรมผลศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชา
พลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ
2. ทำให้ทราบข้อมูลซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ดำเนินการแก้ไข
ปรับปรุง และส่งเสริมให้การจัดและบริหาร โปรแกรมผลศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยมี
ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น